

על הפרק

ייצוא בקר חלב לגידול

בחוברת הקודמת עמדנו במקום זה בהרחבה על ניסיון הייצוא הראשון ועל בעיות המשכו ופיתוחו כאחד האמצעים לביסוס ענף החלב במשק החקלאי. ציינו במיוחד את תקלת "שער הדולר" והננו שמחים להביא לידיעת ציבור הבוקרים, כי בעזרתו הפעילה של משרד החקלאות הושג הסדר מתאים עם משרד האוצר ותקלה זו הוסרה. המדובר הוא על עונת הייצוא הקרובה — סתיו 1961 — ועל מספר של כ-250 מבכירות. מספר זה הוא רחוק מלספק את הביקוש, אבל הוא המינימום על מנת "להישאר בשוק".

לכאורה יכולנו לקבל את הידיעה הזו ברגש של הקלה, אולם לצערנו מתגלה בנקודה זו קושי שאינו נופל מן הראשון והוא טמון במחסור החרף בבקר בשוק המקומי ובחסור ההכרה בחשיבות הייצוא אצל מרבית המשקים. המחיר המוצע למשק עבור הבהמה לייצוא אינו נופל מן המחיר, אותו הוא יכול להשיג בשוק המקומי, אולם הבחירה לייצוא מוכרחה להיות קפדנית יותר ובעיית החיסונים בפני הקדחות מכבידה במיוחד על המלאכה של הכנת משלוחים לייצוא. ענין מכירת בהמות לטיפול מוכרח ליהפך במשק לענין מתוכנן בדיוק כשם שמתוכננת המכירה מסיבות בירור בעדר. לא ייתכן עוד להשאיר את קביעת הבהמה לייצוא למ"מ של הרגע האחרון ולפעמים להחזיק בבהמה ולא "לוותר" עליה מתוך איזה סנטימנט אי-רציונלי. המשק חייב ליעד את הבהמות הכי טובות והכי יפות למטרת הייצוא, כי רק בדרך זו נשיג יתרון לגבי המתחרים שלנו ונבטיח את הסיכוי של חדירה והתבססות בשווקים. המשק שינהג כך, יעשה זאת קודם כל מתוך אינטרס עצמי ולטר בתו הוא, ויחד עם זאת יפעל לטובת הכלל. דווקא אותם המשקים בעלי העדרים המטופחים,

שהם המועמדים לספק את הבהמות לייצוא, צריכים לראות באפשרות זו את הסיכוי הקונקרטי הקרוב לפיתוח עדריהם ולהבטחת הכנסותיהם, באשר מחמת תכנון הענף מוגבלות הן מכסות שיווק החלב, והם יהיו בלי ספק הראשונים אשר יגיעו לרזייה בייצור בתחומי המיכסה. גם הקוניונטורה בשוק הבקר בארץ מן ההכרח שתהיה קצרה, ועל המשקים לראות את הנולד. כל עוד עניין הייצוא יישאר במסגרת "שעשוע" של מזכירות ה. מ. ב. והמשקים לא יכירו בפעולה זו כפעולה הנעשית בשליחותם הדחופה ודורשת את שיתוף פעולתם, יהיו סיכויי ההצלחה קלושים מאוד.

נראה לנו, שנוסף על פעולות הסברה, יהיה צורך לנקוט גם באמצעי אדמיניסטרטיבי ולהבטיח למשקים אשר יספקו בהמות לייצוא הקרוב גם זכות עדיפות בפעולות הייצוא הבאות. יתארגן כעין "מועדון לייצוא" אליו יצטרפו משקים הצטרפות חופשית והוא ישמש מסגרת לעידוד וביצוע הייצוא.

מקביל לפניה אל "היצואנים בפועל" נכוון מכאן גם קריאה אל "היצואנים בכוח" והם למעשה כלל מגדלי הבקר בארץ: הניחו יסוד גם אתם, הנהיגו בקורת חלב רשמית והצטרפו לספר העדר. שני אלה הם מנוף לקידום משק החלב בהרבה שטחים ובשביל ייצוא בקר-טיפול הם תנאי בליעבור. הנהגת ספר עדר נותן פרי מידי בשטח ההזנה, אולם בשטח הטיפול שהוא תנאי לייצוא, דרושה עבודה מתמדת של שנים עד אשר זוכים לתוצאות. משק שלא יתחיל היום אין לו סיכוי להגיע אף בעוד שנים לדרגה שתזכה להימנות עם ספקי בהמות ייצוא. אחת החולבות הנתונות בביקורת והרשומות בספר העדר לא הדביק את גידול העדר הכללי והוא נמצא בירידה בשנים האחרונות והגיע עד לכדי 25%. לאור הצרכים הצפויים עם ייצוא בקר

קיבלו נציגי המועצה את סיכום דיונם עם השרים, ולקראת זאת הלכו לדיון עם מומחי המשרדים. אחרי מספר פגישות התברר כי החלטת המש"רדים היא בשום פנים ואופן לא לאשר העלאת מחירים לצרכן, בין אם זה היה בכוונה תחילה עוד לפני הישיבה עם השרים ובין שזו היתה תוצאה של פעולת ההסתדרות לבלימת ההתייקרות שהתחילה עקב העלאת שכר עובדי הייצור ב-6% הטלת היטלים להגדלת הכנסות אוצר המדינה. בסיכום הדיונים עם נציגי המשרדים הם הציעו שהאוצר יהיה אחראי להבטחת השרים לתמורה של 30.5 אג' לליטר ליצרן תוך ניקוי 0.9 אג' לליטר ע"ח הגדלת ההכנסה מהתייקרות הבשר, כלומר 29.6 אג' לליטר. תמורה זו ימלא האוצר ע"י הגדלת הסובסידיה באם ההכנסה מן השוק לא תכסה אותה.

הצעה זו באה לאשר פעם נוספת את טענת הייצרנים כי הסובסידיה המוצעת איננה תמיכה בייצרן, אלא נובעת משיקולים של הבטחת האינ-דקס, ואין לשיקולים אלה שום קשר ישיר למשק החלב.

ועדת השיווק של המועצה החליטה לדחות את הצעת המשרדים מתוך בטחון כי את החסר לתמורה לייצרן אפשר לקבל ישר מן השוק וכי אסור להגדיל את תלות הענף בקופת המדינה. הצעת האוצר ל"זכות" את מחיר החלב בהכנסה הנוספת מבשר היא לכאורה הצעה מוצדקת, אלא שהיא מחייבת בדיקה כוללת של תחשיב הוצאות הייצור ע"מ לבדוק מה משקל ההתייקרות בעבודה, מספוא, מכונות, חלקי חילוף, דלק ועוד ולבקר אם הוא לא שקול כנגד ההכנסה הנוספת הצפויה מן הבשר ואולי אף עולה עליה. אלא שבענין זה עוסקת ועדה פרי-טטית של אותם משרדי הממשלה והמועצה וכל עוד היא לא סיכמה את מסקנותיה אין להסכים להוצאת "צימוקים" מתוך העוגה. בנקודה זו נפסק המגע בין המשרדים והמועצה והתביעה לתמורה בסך 32 אג' עבור ליטר חלב ליצרן עולה מחדש.

על אירגוני החקלאים לחזק מחדש תביעה זו של המועצה ולהיות נכונים לצעדים מתאימים כדי להבטיח את מימושה.

**

מתרחב שומה על ההתאחדות לנקוט בצעדים להרחבת פעולתו של ספר העדר וביקורת החלב ועל משרד החקלאות להגדיל את הסיוע לעבודה חשובה זו.

קפאון במ"מ עם הממשלה על התמורה ליצרן בשנה השוטפת (תשכ"א 1960/1)
בתש"ך (1959/60) קיבל המשק בממוצע שנתי 27.5 אג' עבור ליטר חלב וברוב המשקים גרמה תמורה זו למאזן שלילי בענף החלב. העלאת המ"חירים לצרכן שהושגו בחודשיים האחרונים של השנה שעברה לא יכלו להביא לידי שינוי ניכר, כי משקלם בכמות החלב השנתית קטן ביחס. בחודשים הראשונים של השנה השוטפת היתה השפעתם ניכרת יותר והתמורה למשק השתפרה והגיעה ל-30 — 30.5 אג' בממוצע. אולם אין לשכוח שהתקופה הזו היא גם תקופת השפל בהספקת החלב לשווקים, בה כמעט מחצית הכמות משוקת כחלב שתייה, והוא המביא את התמורה הכי גבוהה. ברור לגמרי שבחודשי השפע תרד ההכנסה באופן ניכר וזה ישפיע בכ"וון הורדת המחיר הממוצע לכל השנה.

בדיונים שמועצת החלב קיימה עם הממשלה בקשר להבטחת המחירים ליצרן הוצגה הדרישה להבטיח הכנסה של 32 אג' לליטר בממוצע לשנה השוטפת. הוועדה הפריטטית לקביעת הוצאות ייצור חלב במשק טרם סיכמה את עבודתה ולא היתה ברירה אלא להגיש תביעת ביניים אשר תתקרב לכיסוי הוצאות הייצור. כיוון שלא נראה היה סיכוי להגיע לתמורה זו ע"י העלאת המחירים לצרכן לקראת עונת השפע של האביב והקיץ המוקדם, כיון שכל הגורמים הממשלה בכלל זה — הסתייגו מהגדלת הסובסידיה, הוחלט לתבוע העלאת המחירים לצרכן של החלב ותרצת החלב כדי הבטחת תמורה של 30.5 אג' לליטר חלב לייצרן עד הקיץ ע"מ להעלות את המחירים בקיץ לקראת עונת השפל פעם נוספת, ולהגיע לתמורה של 32 אג'. בדיון עם השרים הכלכליים ב-6/2.61 הושגה הסכמתם להבטחת התמורה של 30.5 אג' והם הטילו על מומחי המשרדים לבחון יחד עם נציגי המועצה את חש"בון ההכנסה הצפויה ולקבוע את המוצרים שאת מחירים יעלו ואת שיעור ההעלאה. כך בכל אופן